

«Draum-
kvedet»

«Draumkvedet»

☞ «Draumkvedet» er et norsk visjonsdikt, mest sannsynlig fra slutten av middelalderen. Diktet skildrer et syn (en visjon) av hva som skjer etter døden.

☞ Mange regner «Draumkvedet» for høydepunktet i norsk balladediktning.

☞ Diktet har vært en kilde til inspirasjon for mange norske kunstnere.

Handling

☞ Fortelleren i diktet, Olav Åsteson, faller i søvn på julaften og våkner ikke før trettende dag jul. Da rir han til kirke, setter seg på kirketrappa og forteller hva han har drømt.

☞ I drømmen har han gått «yver vigde vatne og yver djupe dalar» til han kommer til Gjallarbrua, som skiller vår egen verden frå dødsriket. Her er det ville dyr som ikke slipper gjennom den som «feller domane vrang». På ferden gjennom dødsriket får han se glimt av både skjærsild, helvete og paradys, og han møter jomfru Maria. Hun ber han dra til Brokksvalinn, plassen der «domen skal stande».

☞ Fortelleren skildrer hva han ser på veien dit: Her er det sjeler som blir straffet for gjerrighet, trolldom, incest og andre onde gjerninger.

☞ Så får han oppleve kampen mellom de gode og de onde maktene. Satan med sin hær kommer farende fra nord, mens St. Mikael og Jesus står i spissen for englehæren.

☞ Til slutt får Olav Åsteson se hva som skjer med de angrende sjelene på dommedag. De blir veid på vektskåla, og alle blir de vist til Jesus Kristus. Ingen sjeler som angrer, er fortapt.

Form

☞ Strofene i «Draumkvedet» er bygd opp etter mønster av balladestrofen på fire linjer: Andre og fjerde linje rimer på hverandre, første og tredje linje rimer ikke. Hver strofe slutter med et omkved.

Han la seg ned um joleftan og sterkan svevnen fekk ; vakna 'kje fyrr um trettandagjen, då folkje at kgyrkjunn gjekk .	Strofe
Og det var Olav Åsteson, som heve sovi so lengje.	Omkved

(Kilde for teksten: <http://www.aasentunet.no/default.asp?menu=1112&id=2633>)

☞ «Draumkvedet» skiller seg litt fra andre folkeviser ved at de ulike delene av diktet har skiftende omkved og melodi.

2. **H**an la seg ned um joleftan,
sterkan svevnen fekk,
vakna hji fyrr um trettandagjen,
då folkje at kgyrkjunn gjekk.
Adæ va Olav Åsteson,
som heve sovi so lengje.

3. **H**an la seg ned um joleftan,
no hev'n sovi so lengje,
vakna hji fyrr um trettandagjen,
då fygslane skioke vengje.
Adæ va Olav Åsteson,
som heve sovi so lengje.

4. **H**an vakna hji fyrr um trettandagjen,
då soli rann i lie,
då sala han ut stjotan solen,
han ville at kgyrkjunn rie.
Adæ va Olav Åsteson,
som heve sovi so lengje.

Opphav

☞ Det var Jørgen Moe og Magnus B. Landstad som i 1840-årene gjorde de første nedskriftene av «Draumkvedet».

☞ Det finnes over hundre nedskrivninger av «Draumkvedet», og alle er funnet i Telemark. Noen av dem er bare små bruddstykker, og ingen av dem er helt fullstendige. Dessuten skiller de seg til dels sterkt fra hverandre.

☞ Den viktigste nedskrivningen er etter Maren Ramskeid fra Bronkeberg.

☞ I 1890-årene laget professor Moltke Moe en restituert (gjenopprettet) versjon av «Draumkvedet». Han tok utgangspunkt i opptegnelsen til Maren Ramskeid og supplerte med strofer fra flere andre kilder for å få en mer helhetlig tekst. Det er denne versjonen som er best kjent i dag.

Som 19-åring drog Moltke Moe på sin første tur til Telemark for å samle folkeviser, sagn og eventyr.

☞ Det er vanskelig å fastslå nøyaktig når «Draumkvedet» ble skapt. Innholdet samsvarer i stor grad med katolsk lære (for eksempel finner vi forestillingen om skjærsilden), så det er trolig at verket ble til før reformasjonen.

☞ Vi finner også navn og begreper fra norrøn mytologi. For eksempel er Gjallarbrua opprinnelig brua over til Hel, det norrøne dødsriket. I «Draumkvedet» går brua over til det kristne dødsriket. Dette peker mot at kvedet kan stamme fra tidlig middelalder, en tid da både kristen og norrøn mytologi var levende i samfunnet.

Gjallarbrua illustrert av Gerhard Munthe i en utgave fra 1904

Visjonslitteratur

☞ Visjonslitteratur er diktning som prøver å skildre det som skjer med menneskene etter døden. En kan ikke vite noe om dette gjennom vanlig sanseerfaring, derfor må slik kunnskap komme til forfatteren gjennom et syn (en visjon).

☞ Vi møter en del visjonslitteratur allerede i antikken, men i Europa var den ikke særlig utbredt før middelalderen.

☞ Formålet med den kristne visjonslitteraturen var gjerne å omvende folk og få dem til å leve et gudfryktig liv. Mange av visjonene inneholdt utførlige og til dels groteske skildringer av pinslene som sjelene i helvete måtte gjennomgå.

☞ Forfatteren av «Draumkvedet» kjente nok til denne typen fortellinger, men i

«Draumkvedet» er tonen mer menneskelig og forsonende.

☞ Samme tematikk som i «Draumkvedet» finner vi også i *Edda*-diktet «Solarljod» og i Dantes «Divina Commedia». Dantes verk blir for øvrig regnet for å være høydepunktet i visjonslitteraturen.

Dante og Vergil i helvetet. Maleri av Eugène Delacroix

